

กรอบการพัฒนากาษตรเชิงพื้นที่
ตำบลโคกสะอาด
อำเภอห้องชัย ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอห้องชัย
จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของอำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นภายใต้กรอบ
โครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาคการเกษตรในระดับพื้นที่ให้
มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดรับกับบริบทและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
ฉบับนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) ของตำบล เพื่อสะท้อนสภาพ
ปัญหาและศักยภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ข้อมูลที่นำมาประกอบการวิเคราะห์ได้จากกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชน โดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครเกษตร ผู้แทน
เกษตรกรระดับหมู่บ้าน รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลเป็นอย่างดี
ยิ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลฉบับนี้ จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรในอำเภอเมืองชัยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

นางแสงวัน มากคะมุด
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง
  - ๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่
  - ๑.๒ อาณาเขต
  - ๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง
๒. ลักษณะภูมิประเทศ
  - ๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม
  - ๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน
  - ๒.๓ กลุ่มชุดดิน
๓. ลักษณะภูมิอากาศ
  - ๓.๑ ฤดูกาล
  - ๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ
๔. เส้นทางคมนาคม
  - ๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน
  - ๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างอำเภอและตำบล
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน
  - ๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ
  - ๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร
  - ๑.๑ เกษตรกร
  - ๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบล

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล
  - ๑.๑ แหล่งน้ำหลัก
  - ๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม
  - ๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต
  - ๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก
  - ๑.๕ ต้นทุนการผลิต
  - ๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด
  - ๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่
๒. การวิเคราะห์ Supply chain

บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

บรรณานุกรม

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	
๙	แสดงข้อมูลพ่อบาดาล	
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูก.....	
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิต.....	
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูก.....ตามระดับชั้นความเหมาะสม	
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ..... ตำบล.....	
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อตำบล	
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบล/อำเภอ	
๓	แผนที่แสดงความลาดชันตำบล/อำเภอ	
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินตำบล	
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบล	
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูก.....	
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูก..... (พื้นที่ปลูกจริง)	
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูก..... ตามระดับชั้นความเหมาะสม	
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	
๑๐	แสดงวิธีการตลาดตำบล/อำเภอ	

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้วยกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลโคกสะอาด ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของอำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ของตำบลทั้งหมดประมาณ ๒๑,๘๙๔ ไร่

๑.๒ อาณาเขต

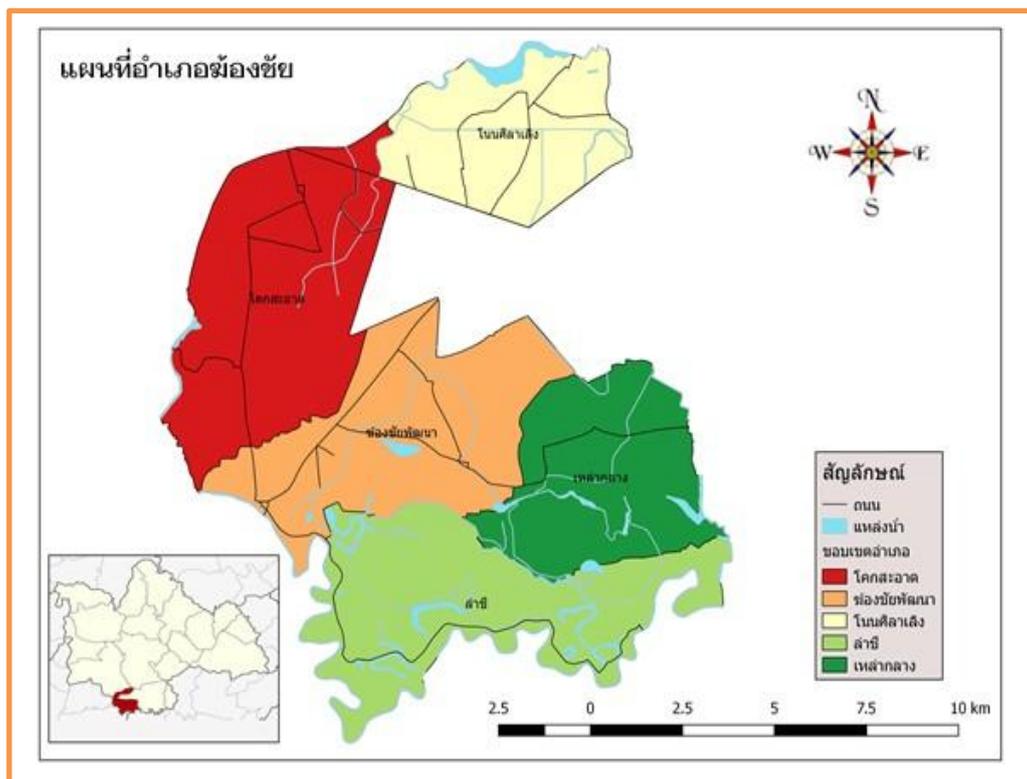
ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลห้วยวัง อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองชัยพัฒนา อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อตำบล

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็นจำนวน ๑ อบต. ๑๒ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวน ๑ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

หมู่ที่	ชื่อ	หมู่บ้าน
๑		บ้านโนนชัย
๒		บ้านสะอาด
๓		บ้านหนองบัว
๔		บ้านหนองเม็ก
๕		บ้านโคกประสิทธิ์
๖		บ้านดอนข่า
๗		บ้านน้อย
๘		บ้านหนองมะทอ
๙		บ้านหนองเรือ
๑๐		บ้านโคกประสิทธิ์
๑๑		บ้านหนองบัว
๑๒		บ้านโคกประสิทธิ์

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

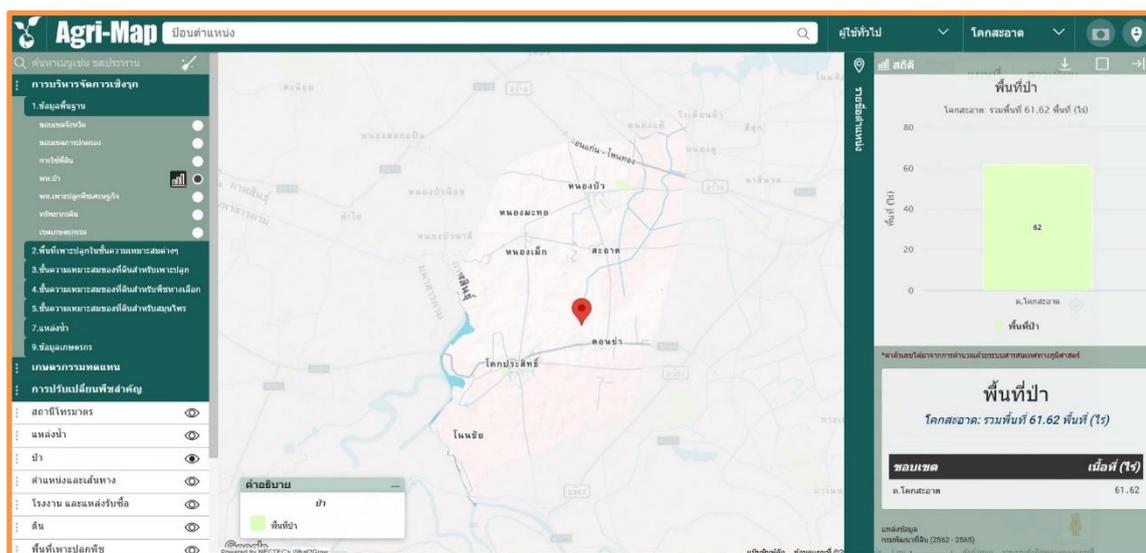
หมู่ที่	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	จำนวนบ้าน(ครัวเรือน)
๑		๒๑๕
๒		๒๕๓
๓		๒๙๖
๔		๑๙๗
๕		๒๒๔
๖		๒๒๙
๗		๑๕๔
๘		๖๖
๙		๓๙
๑๐		๑๙๔
๑๑		๒๙๓
๑๒		๑๕๘
รวม		๒,๓๑๘

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอซ่งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลโคกสะอาด อำเภอซ่งชัย มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบและเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงเฉลี่ย ๑๔๐ เมตร ประมาณ ๔๒.๕๓ ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นที่ทำนา ทำไร่ ไร่นาสวนผสม อยู่ในเขตชลประทานลำปาว ประมาณ ๒,๗๐๐ ไร่ พื้นที่รับน้ำจากสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ๕๐๐ ไร่ อาศัยน้ำฝน ประมาณ ๑๘,๗๐๐ ไร่ ที่ดอนประมาณ ๒๐ % ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น

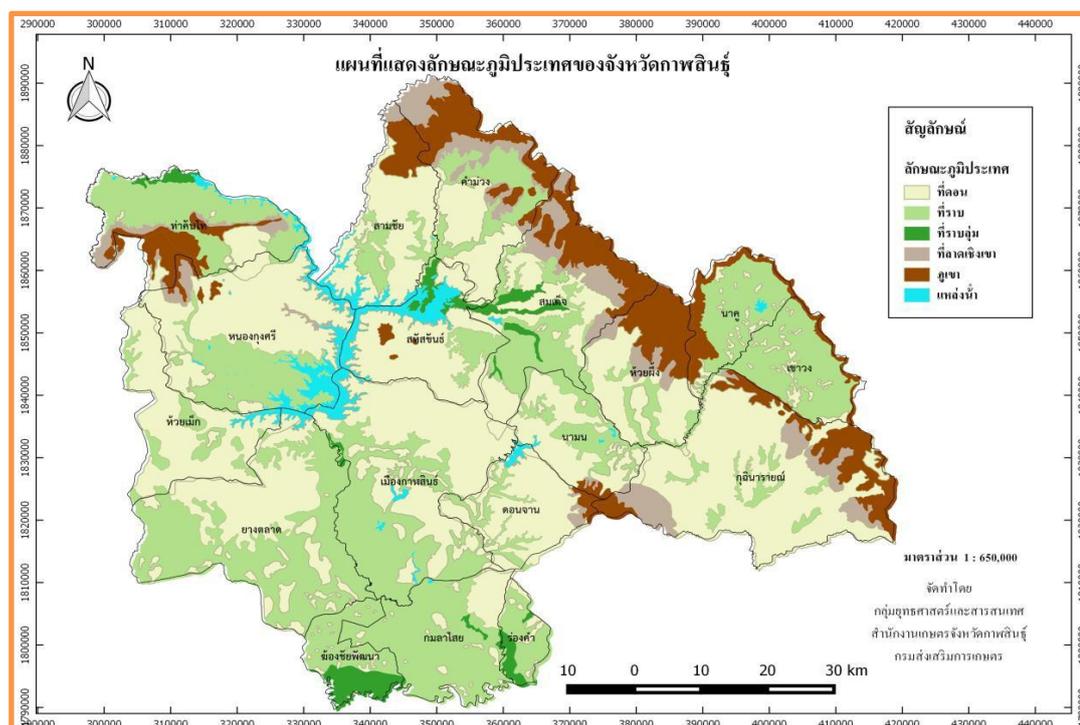
ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบลโคกสะอาด อำเภอซ่งชัย
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

หมู่ที่	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
๑๐		๓๐	
๑๑		๓๒	
รวม		๖๒	

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย (ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๒ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

๑.ดินชุดร้อยเอ็ด เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายดินล่างเป็นดินร่วนเหนียว การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ๔.๕-๕.๕

๒.ดินชุดโคราช เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายดินล่างเป็นดินร่วนเหนียว การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ๔.๕-๕.๕

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ฤดูกาลของอำเภอเมืองชัย มี ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๓ องศาเซลเซียสโดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากทะเลจีนใต้

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗ องศาเซลเซียสโดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้ พัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันทำให้เกิดฝนตกชุก

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๒ องศาเซลเซียส โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน			←		→							
ฤดูฝน						←				→		
ฤดูหนาว	←	→								←		→

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิต

ปริมาณน้ำฝนจากสถิติน้ำฝนจากสถานีอุตุนิยมวิทยาอำเภออมลาลัยจากปี ๒๕๔๒-๒๕๖๑ พบว่า มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยทั้งปี ๑,๔๔๖.๖ มิลลิเมตร โดยเดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนตกมากที่สุด เฉลี่ย ประมาณ ๓๘๒.๑๑ มิลลิเมตร และเดือนที่มีปริมาณฝนตกน้อยที่สุดคือเดือนธันวาคม เฉลี่ย ๐.๙ มิลลิเมตร ระยะเวลาที่ฝนทิ้งช่วง ได้แก่ ปลายเดือนมิถุนายน ถึง ต้นเดือนกรกฎาคม จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย ๑๐๗ วัน / ปี (ข้อมูล เฉลี่ย รอบ ๑๗ ปี)

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิตเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๔๙	๑,๒๘๗.๙	๑๐๗.๓	-	ต.ค.	๓๕.๗	๑๗.๒	๒๗.๓
๒๕๕๐	๑,๕๓๔.๕	๑๒๗.๙	-	ส.ค.	๓๕.๗	๑๗.๒	๒๗.๓
๒๕๕๑	๒,๐๙๑.๓	๑๗๔.๓	-	ก.ย.	๓๕.๗	๑๗.๒	๒๗.๓
๒๕๕๒	๑,๒๕๑.๐	๑๐๔.๓	-	ก.ค.	๓๕.๗	๑๗.๒	๒๗.๓
๒๕๕๓	๑,๐๙๘.๓	๙๑.๕	๑๐๗	ส.ค.	๓๕.๗	๑๗.๒	๒๗.๓

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาอำเภออมลาลัย, พ.ศ.๒๕๕๓

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน

ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

.....

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างอำเภอและตำบล

การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและตำบล สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถไฟ .....(ถ้ามี).....

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน..... สถานี (ถ้ามี) มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอและตำบลได้แก่.....

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข..... เส้นทางระหว่าง.....ถึง..... ระยะทาง.....กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข..... เส้นทางระหว่าง.....ถึง..... ระยะทาง.....กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

- หนองเลิงเปลือย จำนวน ๓๐ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๑
- หนองบ่อ จำนวน ๓๐ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๑
- หนองซี จำนวน ๓๐ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๒
- หนองสระพัง จำนวน ๘ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๒

- หนองบัว จำนวน ๓๒ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๓
- หนองสระพัง จำนวน ๓ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๓
- หนองข้างต่าย จำนวน ๘๐ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๓
- หนองทุ่งเพียง จำนวน ๑ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๓
- หนองลุมพุก จำนวน ๑ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๓
- หนองเม็ก จำนวน ๑๙ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๔
- หนองสามคีน จำนวน ๑ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๗
- หนองสิม จำนวน ๑ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๗
- หนองข้างใหญ่ จำนวน ๑ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๗
- หนองมะทอ จำนวน ๑๒ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๘
- หนองเรือ จำนวน ๕ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๙
- หนองข้าง จำนวน ๕ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๕
- หนองบ้านเหล่า จำนวน ๒ ไร่ ๒ งาน อยู่ในเขตหมู่ที่ ๖
- หนองดง จำนวน ๓ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๖

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	หมู่ที่	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
-	-	-	-	-	-

ที่มา : ....., พ.ศ.....

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	หมู่ที่/ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : ....., พ.ศ.....

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	หมู่ที่/ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : ....., พ.ศ.....

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

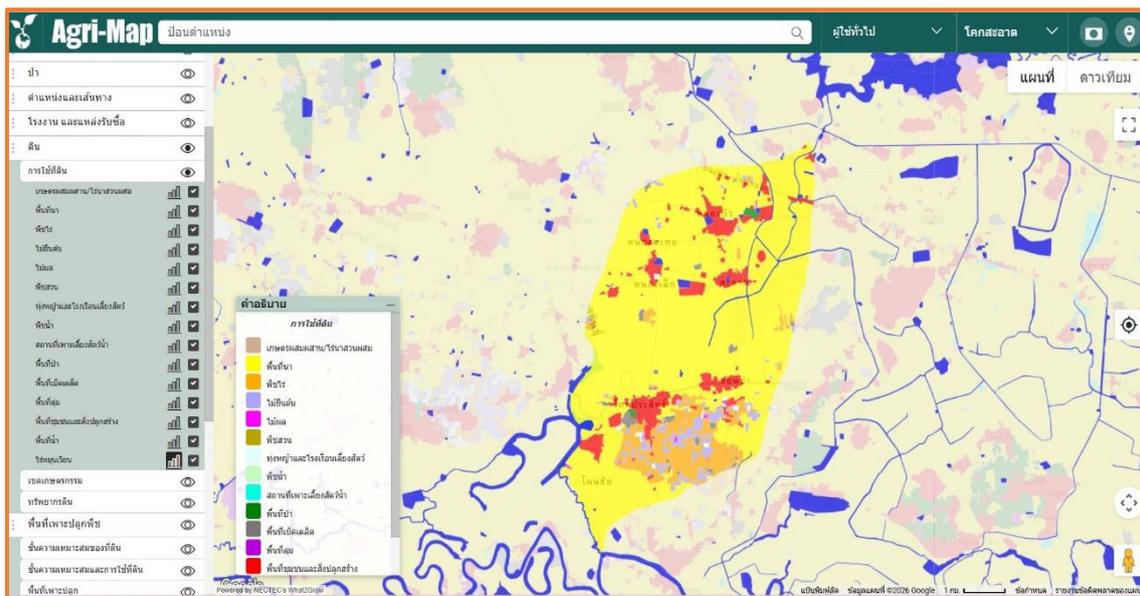
ที่	หมู่ที่/ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	๑-๑๒	๔๖	-	๔๖

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสะอาด, พ.ศ.๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๖๑.๖๒	๑๐๐
พืชไร่	๒,๐๐๒.๔๔	๑๐๐
ไม้ยืนต้น	๖๗๖.๓๑	๑๐๐
ไม้ผล	๓๖.๐๖	๑๐๐
พืชสวน	๓.๒๒	๑๐๐
พื้นที่นา	๑๗,๓๗๖.๙๐	๑๐๐
พืชน้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	-
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๘๐.๑๔	๑๐๐
พื้นที่ลุ่ม	-	-
พื้นที่น้ำ	๔๒๕.๘๑	๑๐๐
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑,๘๕๖.๔๓	๑๐๐
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๒๕๑.๒๙	๑๐๐

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย (ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย ประชากรมีอาชีพหลักคือ ทำนา ปลูกข้าว มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๒๑,๘๙๓ ไร่ (ร้อยละ.....ของพื้นที่ตำบล) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทานร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

หมู่ที่	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
		ข้าว (ไร่)	อ้อยโรงงาน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	.... (ไร่)	.... (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	
๑	๒,๓๔๕	๑,๔๙๕							
๒	๒,๗๕๐	๒,๑๑๙							
๓	๒,๓๐๐	๑,๔๓๙							
๔	๒,๑๐๘	๑,๕๔๖							
๕	๒,๔๕๐	๑,๖๓๓	๒๐	๓๒๐					
๖	๒,๒๑๐	๑,๘๓๖							
๗	๑,๖๗๐	๑,๐๔๗							
๘	๕๖๐	๑๙๓							
๙	๙๕๐	๕๙๘							
๑๐	๑,๔๕๐	๗๐๙	๑๓๐	๑๗๐	๓๕				
๑๑	๒,๑๒๐	๑,๕๙๗							
๑๒	๙๘๐	๕๓๙							
พื้นที่รวม	๒๑,๘๙๓	๑๔,๗๕๑							

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

หมู่ที่	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
๑	๕๓	-	-	-	-	-	-	-	-
๒	๔๔	-	-	-	-	-	-	-	-
๓	๖๓	-	-	-	-	-	-	-	-
๔	๕๕	-	-	-	-	-	-	-	-
๕	๘๓	-	-	-	-	-	-	-	-
๖	๖๒	-	-	-	-	-	-	-	-
๗	๔๖	-	-	-	-	-	-	-	-
๘	๒๒	-	-	-	-	-	-	-	-
๙	๖	-	-	-	-	-	-	-	-
๑๐	๕๖	-	-	-	-	-	-	-	-
๑๑	๑๐๑	-	-	-	-	-	-	-	-
๑๒	๒๘	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งหมด	๖๑๙	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์ .....แห่ง คือ .....
- ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....
- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐาน .....แห่ง คือ.....
- ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....
- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่.....จำนวน คือ
- ชื่อฟาร์ม.....ที่ตั้ง.....

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล/โคกสะอาด	เกษตรกรรวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด (ไร่)	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
รวมทั้งหมด	๓				๒.๕		

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครุฑเรือและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครุฑเรือ และประชากร ตำบลโคกสะอาด

ที่	หมู่ที่	ครุฑเรือ ทั้งหมด	ครุฑเรือ เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	๑	๒๑๕		๓๕๐	๓๖๓	๗๑๓
๒	๒	๒๕๓		๓๗๒	๔๑๙	๗๙๑
๓	๓	๒๙๖		๔๔๒	๔๖๗	๙๐๙
๔	๔	๑๙๗		๓๑๑	๓๒๙	๖๔๐
๕	๕	๒๒๔		๓๕๐	๓๘๒	๗๓๒
๖	๖	๒๒๙		๓๓๒	๓๗๖	๗๐๘
๗	๗	๑๕๔		๒๑๒	๒๓๒	๔๔๔
๘	๘	๖๖		๑๓๑	๙๗	๒๒๘
๙	๙	๓๙		๖๕	๕๗	๑๒๒
๑๐	๑๐	๑๙๔		๒๗๖	๒๙๑	๕๖๗
๑๑	๑๑	๒๙๓		๔๕๑	๕๐๔	๙๕๕
๑๒	๑๒	๑๕๘		๒๒๓	๒๔๑	๔๖๔
รวม		๒,๓๑๘		๓,๕๑๕	๓,๗๕๘	๗,๒๗๓

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอเมืองชัย, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครุฑเรือเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครุฑเรือเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือ	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๔๐๕	๒๘.๘๓
๕๖ - ๖๕ ปี	๔๔๙	๓๑.๙๖
๔๖ - ๕๕ ปี	๓๗๗	๒๖.๘๓
๓๖ - ๔๕ ปี	๑๑๖	๘.๒๖
๒๖ - ๓๕ ปี	๕๒	๓.๗๐
๑๘ - ๒๕ ปี	๖	๐.๔๓
รวม	๑,๔๐๕	๑๐๐

ที่มา : <https://aiu.doae.go.th/bj>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑,๓๕๒	๙๖.๒๓
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๕๓	๓.๗๗
รวม	๑,๔๐๕	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงชัย, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑,๔๐๕	๘๖.๐๙
อื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี)	๑๓๖	๘.๓๓
เช่า	๙๑	๕.๕๘
รวม**	๑๕๗๒	๑๐๐

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : <https://aiu.doae.go.th/bi>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๑๓๕๑	-	๑๒๙	๒๔	๑๔๐๕

ที่มา : <https://aiu.doae.go.th/bi>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ในภาคเกษตร พบมากที่สุดเฉลี่ยในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๖ รองลงมาได้แก่ เฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๖ และรายได้เฉลี่ยในช่วง ๔๐,๐๐๐-๔๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๓ ตามลำดับ ส่วนรายได้พบน้อยที่สุดเฉลี่ยในช่วง มากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน/ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓

**หมายเหตุ รายได้เฉพาะเป็นเงินสด ส่วนที่เก็บไว้ บริโภค ข้าวพันธุ์ และอื่นๆ ไม่ได้นำมา คิดเป็นมูลค่า

รายได้นอกภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายได้เฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖๖ รองลงมาได้แก่รายได้เฉลี่ยในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๖ และรายได้เฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ ตามลำดับ และรายได้ที่พบน้อยที่สุดเฉลี่ยในช่วง ๑๕๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓

รายจ่ายในภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๕ รองลงมาได้แก่รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔๕

รายจ่ายนอกภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายจ่ายในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ รองลงมาได้แก่รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๑๕๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๕ และรายจ่ายที่พบน้อยสุดเฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๐

๗) สิ้นเชื้อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

หนี้สินภาคการเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ ช่วงหนี้สินเฉลี่ยน้อยกว่า ๖๐๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๗ และช่วงหนี้สินที่พบรองลงมาเฉลี่ยในช่วง ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

- ประชากรตำบลโคกสะอาด นับถือศาสนาพุทธ

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งงามปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** (คุ่มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยั้งยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล่า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมน้ำข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อย พระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันน้ำข้าวจีต่อหน้านาทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำน้ำข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพระเวส เป็นการทำบุญและฟัง

เทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสงส์จะคลบคลุ้งไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมุตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อนพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟ ชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็น

การทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก (ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีข้าว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว) ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาบวาราณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมกภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัด และหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือน หลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนของชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติ

พี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก้อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเฮือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผ้า และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรีดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ชนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม้กัลบกหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไรนา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ไรนา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หลงยินเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หลงยินเยี้ยว)

- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)

- นั่งต้นประตู นั่งต้นซันได นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ

- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)

- ไทเหือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ

- นุ่งห่มผ้าทางกลับ - ใช้ตีนเขี่ยเสื่อผ้า คะลำ

- ผัวเมียผัดกัน ช่มเหงกัน ต่ำป้อยญาติกัน คะลำ

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

หมู่ที่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
๑			๑	๑๐	๑	๑๒	๓	๗๐				
๒							๔	๙๐				
๓							๖	๙๕				
๔			๑	๑๐			๑	๓๐				
๕							๑	๑๕				
๖							๑	๑๒				
๗							๒	๕๒				
๘												
๙												
๑๐							๑	๓๕				
๑๑	๑	๑๐					๓	๖๐				
๑๒					๑	๒๔	๑	๑๕				
รวม							๒๓					

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑
เครื่องดื่ม	-
ผ้า เครื่องแต่งกาย	-
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๒๕
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๒
รวม	๒๘

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มอนุรักษ์กระบือหนองบัว	๓	โคกสะอาด	๑๐
ตำบลโคกสะอาด	๓	โคกสะอาด	๑๕
สภาชุมชนบ้านสะอาด	๒	โคกสะอาด	๑๕
กลุ่มเกษตรห้อยชัยยั่งยืน	๗	โคกสะอาด	๑๑
โรงงานปุ๋ยชีวภาพ	๑	โคกสะอาด	๒๐
ไส้กรอกหมูแม่ทองอินทร์	๓	โคกสะอาด	๘
กลุ่มเย็บหมวก	๕	โคกสะอาด	๑๕
กลุ่มเพาะเห็ดฟางเศรษฐกิจและปลูกผักปลอดภัย บ้านโคกประสิทธิ์ หมู่ที่ ๕	๑๑	โคกสะอาด	๑๕
พืชผักปลอดภัย ๓ ใบบุญ	๑๑	โคกสะอาด	๑๕
ปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์บ้านหนองบัว	๒	โคกสะอาด	๑๕
ปลูกพืชสมุนไพรไทยบ้านสะอาดหมู่ ๒	๖	โคกสะอาด	๑๒
ปลูกพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรบ้านดอนข่า	๑๒	โคกสะอาด	๑๕
ปลูกพืชสมุนไพรตามภูมิปัญญาไทยกาฬสินธุ์	๓	โคกสะอาด	๒๐
เกษตรกรโคขุนหนองบัว	๑	โคกสะอาด	๓๐
พืชผักปลอดภัยโนนชัยป็นสุข	๓	โคกสะอาด	๒๐
กลุ่มอนุรักษ์กระบือหนองบัวหมู่ ๓	๓	โคกสะอาด	๑๐
กลุ่มแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์	๑๐	โคกสะอาด	๓๕
กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านน้อยหนองดง	๗	โคกสะอาด	๓๕
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคกระบือบ้านหนองบัว หมู่ ๓	๒	โคกสะอาด	๓๐
ชนชาติสมุนไพรไทย	๑	โคกสะอาด	๒๐
กลุ่มอนุรักษ์โคเนื้อดอนข่า	๖	โคกสะอาด	๒๐
กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อตำบลโคกสะอาด	๒	โคกสะอาด	๓๐
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อตำบลโคกสะอาด	๑๑	โคกสะอาด	๓๐
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโค-กระบือบ้านสามหนอง	๔	โคกสะอาด	๓๐

กลุ่มจักสาน (กระต๊อบข้าวเอ็นพลาสติก)	๔	โคกสะอาด	๑๕
ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ม.๖	๖	โคกสะอาด	๑๕
ไม้กวาดพลาสติก	๓	โคกสะอาด	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนโคกประสิทธิ์วิทยา	๑๒	โคกสะอาด	๒๔
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนโนนชัยประชาสรรค์	๑	โคกสะอาด	๑๒
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรเลี้ยงโค-กระบือบ้านสามหนอง	๔	โคกสะอาด	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรพืชผักปลอดภัย ๓ ใบบุญ	๑๑	โคกสะอาด	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจักสาน (กระต๊อบข้าวเอ็นพลาสติก)	๑๑	โคกสะอาด	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพืชผักปลอดภัยโนนชัยป็นสุข	๑	โคกสะอาด	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์,พ.ศ.๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

หมู่ที่	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
๕	-	๒	๑	๑	-	-	-	-	-
๑๑	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-
๑๒	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
รวม	-	๔	๒	๑	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

หมู่ที่	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
๑						๑			
๒						๑			
๓						๑			
๔						๑			
๕					๑	๑			
๖						๑			
๗						๑			
๘						๑			
๙						๑			
๑๐						๑			
๑๑					๑	๑			
๑๒						๑			
รวม					๒	๑๒			

หมายเหตุ : อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอเมืองชัย มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

หมู่ที่	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
๕	๑	เกษตรผสมผสาน
๑๒	๑	เกษตรผสมผสาน
รวม	๒	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย,สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลโคกสะอาด	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๑๑	โคกสะอาด
๒	เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	โคกสะอาด
๓	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านโคกประสิทธิ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	โคกสะอาด
๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	โคกสะอาด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๒ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	หมู่ที่	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	๕	แปลงใหญ่ผักตำบลโคก สะอาด	พืชผัก/สมุนไพร	๔๙	๑๐
๒	๖	แปลงใหญ่ข้าวตำบลโคก สะอาด	ข้าว	๓๕	๓๗๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองชัย, พ.ศ.๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลโคกสะอาด อำเภอโขงเจียม

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล
สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[ ] น้ำฝน [/]ชลประทาน [ ] บ่อน้ำบาดาล [ ] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

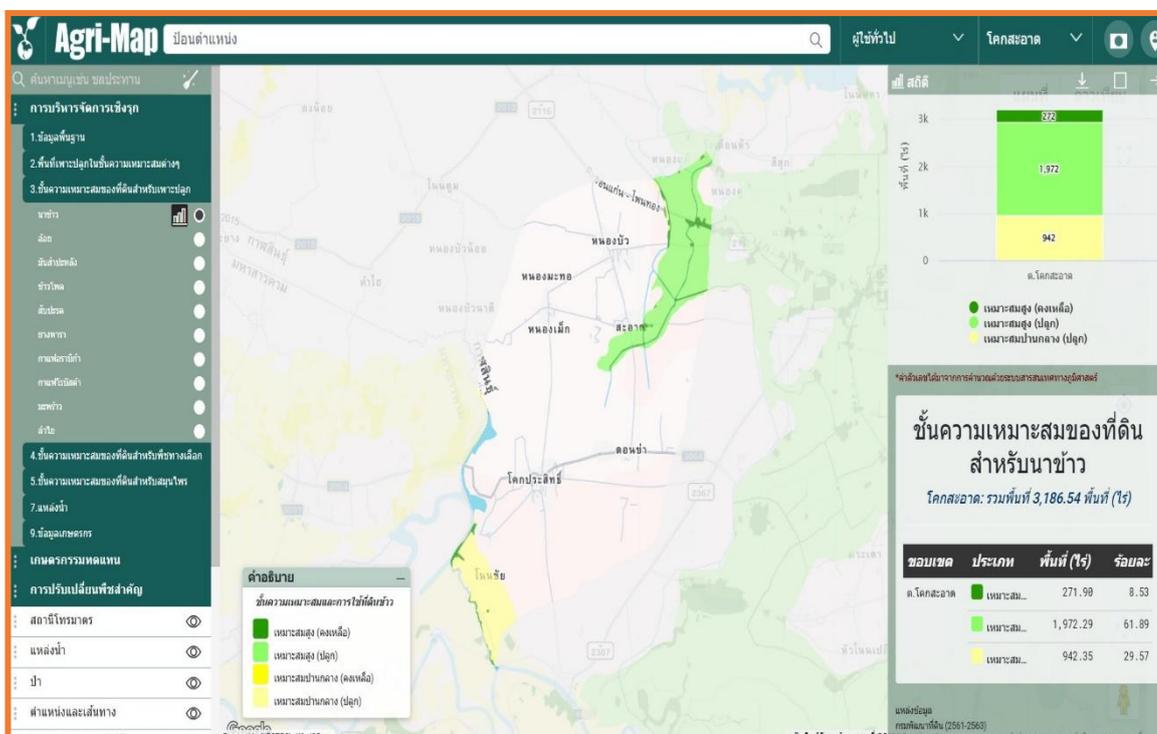
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

หมู่ที่	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๓,๑๘๖.๕๔. (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมตำบลโคกสะอาด	๒,๒๔๔	๙๔๒	-	-	-

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
โคกสะอาด	๑,๔๕๓	๑๔,๗๔๑	๑๓,๙๐๘	๖,๖๓๓,๔๕๐	๔๕๐
รวม	๑,๔๕๓	๑๔,๗๔๑	๑๓,๙๐๘	๖,๖๓๓,๔๕๐	๔๕๐

ที่มา : https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว. (พื้นที่ปลูกจริง)

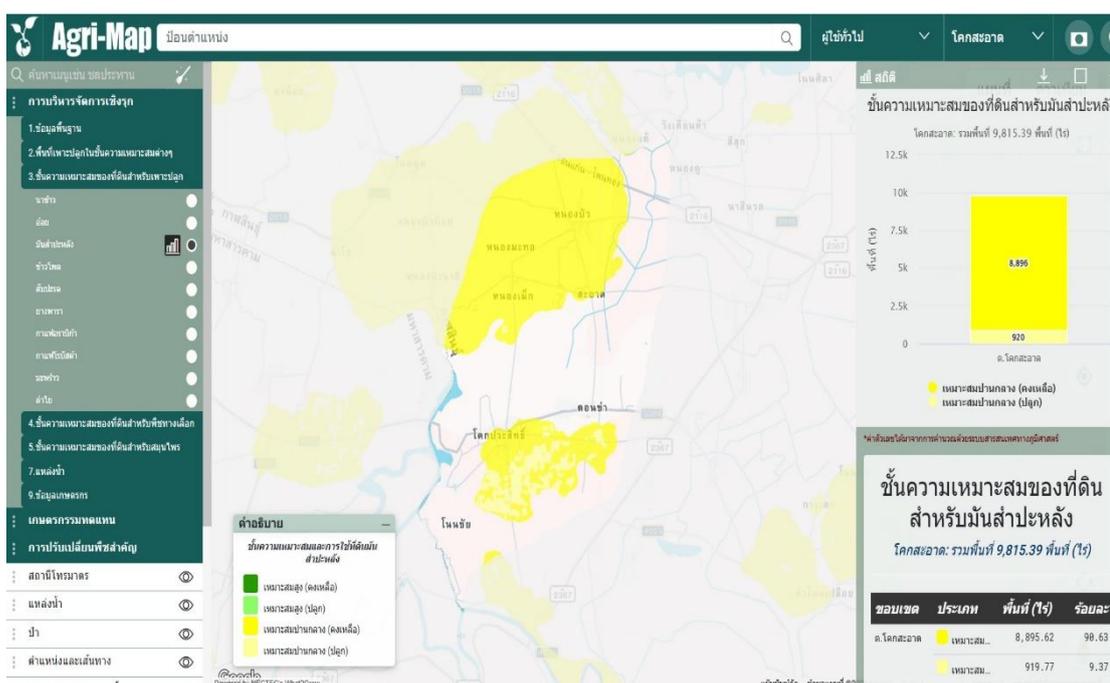
(ที่มา : https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi, พ.ศ.๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๙,๘๑๕.๓๙ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
โคกสะอาด	-	๙,๘๑๕.๓๙	-	-	๙,๘๑๕.๓๙

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในตำบลโคกสะอาด)

๑) การใช้พันธุ์ดี เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้พันธุ์ข้าวรับรอง เช่น ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ กข๑๕ กข๖ หรือพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก แชน้ำเกลือคัดเมล็ดดี และบางรายผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เองเพื่อลดต้นทุน

๒) การเตรียมดิน มีการไถดะ ไถพรวน และคราดปรับระดับแปลงนา บางพื้นที่มีการไถกลบตอซังเพื่อลดการเผาและเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เกษตรกรบางส่วนมีการวิเคราะห์ดินและปรับปรุงดินตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

๓) การปลูก ส่วนใหญ่นิยมการหว่านข้าวแห้งหรือหว่านน้ำตม บางรายยังคงใช้วิธีปักดำ และเริ่มมีการใช้เครื่องหยอดเมล็ดหรือเครื่องดำนาเพื่อลดแรงงานและควบคุมระยะปลูกให้เหมาะสม

๔) ระบบการให้น้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน (นาปี) และบางพื้นที่มีแหล่งน้ำสนับสนุน เช่น สระน้ำ ประจำไร่นา หรือระบบสูบน้ำ มีการบริหารจัดการน้ำตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้ง

๕) การดูแลรักษา มีการกำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงาน เครื่องจักร หรือสารควบคุมวัชพืชตามความเหมาะสม มีการติดตามการเจริญเติบโตของต้นข้าวอย่างสม่ำเสมอ และบางรายใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์ร่วมด้วย

๖) การใส่ปุ๋ย มีการใส่ปุ๋ยตามระยะการเจริญเติบโต เช่น ระยะแตกกอ และระยะตั้งท้อง บางรายอ้างอิงผลวิเคราะห์ดินหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ใช้ทั้งปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนและบำรุงดิน

๗) การเก็บเกี่ยว นิยมใช้รถเกี่ยวข้าวเพื่อลดแรงงานและลดการสูญเสีย มีการเก็บเกี่ยวเมื่อข้าวสุกแก่เหมาะสม (เมล็ดมีความชื้นประมาณ ๒๐-๒๕%) เพื่อรักษาคุณภาพผลผลิต

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการตากลดความชื้นหรืออบลดความชื้นให้เหลือประมาณ ๑๔-๑๕% ก่อนเก็บรักษา บางกลุ่มมีการรวมกลุ่มสีข้าวหรือจำหน่ายผ่านสหกรณ์/โรงสีในพื้นที่

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ใช้แนวทางการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) มีการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ ใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย หรือกับดักแมลง ควบคุมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องตามคำแนะนำ เมื่อเกิดการระบาด หนอนกอ หรือโรคไหม้ และศัตรูพืชอื่นๆ

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอ..... มีการปลูก..... ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว	←					△					▽	→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวนาปี ปี ๒๕๖๙

รายการ (ตัวอย่าง)	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ	
ไถตะ	๓๕๐					
ไถแปร	๓๕๐					
ไถยกร่อง (กรัมเบอร์)						
พันธุ์ข้าว	๗๐๐					
ปลูก (รถปลูก)						
ยากุมวัชพืช (๒ ครั้ง)						
กลบร่อง						
คายนํ้า	๒๐๐					
ปุ๋ย (๒ ครั้ง)	๑๐๐๐					
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๑๐๐					
ให้นํ้า /ปี	๓๐๐					
เก็บเกี่ยวไร่ละ ๗๐๐ บาท	๗๐๐					

คืบ ต้นละ					
บรรทุกต้นละ					
ค่าบริการ	๕๐๐				
ค่าเช่า					
รวม	๔,๒๐๐				

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภออ้อมชัย, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิธีตลาดที่เกิดขึ้นในตำบล.....-.....อำเภอ.....-.....)

Flow chart แสดงเส้นทางวิธีตลาดของตำบล.....อำเภอ

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาด.....-.....ตำบล.....-.....อำเภอ.....-.....

(ที่มา : .....-....., พ.ศ.....-.....)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม.....-..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ....-... ตำบล .....-..... จำนวน .....-..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ...-.... ตำบล .....-..... จำนวน .....-..... แห่ง

มีโรงงาน...-. รวม .....-..... แห่ง .....-.....

- อยู่ในหมู่ที่ ..-..... ตำบล .....-..... จำนวน ...-..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ....-... ตำบล .....-..... จำนวน .....-..... แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้เพาะเห็ดฟาง ในตำบลโคกสะอาด อำเภออ้อมชัย จำนวน ๑๒ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๑ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์กรความรู้โดดเด่น
๑	๕	โคกสะอาด	เพาะเห็ดฟาง	เพาะเห็ดฟาง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภออ้อมชัย, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๔	๑. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลโคกสะอาด ๒. เศรษฐกิจพอเพียง ๓. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านโคกประสิทธิ์

		๔. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
แปลงใหญ่	๒	๑. แปลงใหญ่ข้าวตำบลโคกสะอาด ๒. แปลงใหญ่ผักตำบลโคกสะอาด
วิสาหกิจชุมชน	๒๓	
กลุ่มแม่บ้าน	๑	
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑	
กลุ่มยุทธศาสตร์	๒	

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว ตำบลโคกสะอาด. อำเภอห้วยชัย

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> เกษตรกรปลูกข้าว นาปีเป็นหลัก อาศัยน้ำฝน ใช้พันธุ์หอมมะลิ ๑๐๕ และพันธุ์รับรอง ใช้เครื่องจักรกล เช่น รถไถ รถเกี่ยว ใส่ปุ๋ยตามประสบการณ์ บางรายมีการวิเคราะห์ดิน ใช้สารเคมีร่วมกับชีวภัณฑ์ 	<ul style="list-style-type: none"> จำหน่ายข้าวเปลือกให้พ่อค้าคนกลางและโรงสี บางส่วนรวมกลุ่มขายเป็นล็อต ยังไม่มีระบบลดความชื้นมาตรฐานในชุมชน การแปรรูปยังมีน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> ตลาดหลักคือโรงสี ยังไม่มีแบรนด์ “ข้าวโคกสะอาด” ชัดเจน การจำหน่ายออนไลน์ยังจำกัด ยังไม่มีการสร้างจุดขายเชิงอัตลักษณ์

	<p>ปัญหา Pain point</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ต้นทุนการผลิตสูง (ปุ๋ย สารเคมี ค่าเครื่องจักร) • ผลผลิตต่อไร่ไม่สม่ำเสมอ • เสี่ยงภัยแล้ง/ฝนทิ้งช่วง • ขาดการวางแผนผลิตตามความต้องการตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> • ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง • ความขึ้นเกินมาตรฐาน ทำให้ถูกหักราคา • ขาดเครื่องอบและคลังเก็บมาตรฐาน • ขาดการเพิ่มมูลค่า 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่มีอำนาจต่อรองราคา • ขาดการรับรองมาตรฐานเพิ่มความเชื่อมั่น • บรรจุภัณฑ์ไม่โดดเด่น • ไม่เข้าถึงตลาดผู้บริโภคโดยตรง
	<p>แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้ DOAE Farmbook บริหารต้นทุน • วิเคราะห์ดินก่อนใส่ปุ๋ย • ใช้โดรนพ่นปุ๋ย/ชีวภัณฑ์ • ส่งเสริม GAP / เกษตรอินทรีย์ • ใช้แอปพยากรณ์อากาศ • มีการเตือนการระบาดของศัตรูพืช 	<ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งจุดรวบรวมข้าวระดับตำบล • ใช้เครื่องวัดความชื้นมาตรฐาน • พัฒนาโรงสีชุมชน / วิสาหกิจชุมชน • แปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุงข้าวกล้อง • ใช้ระบบบริหารสต็อกและบัญชีดิจิทัล 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ • ขอรับรองมาตรฐาน GAP / Organic • ทำ QR Code ตรวจสอบย้อนกลับ • ทำตลาดออนไลน์ (Facebook, TikTok, Line) • เชื่อมโยงตลาดโรงเรียน โรงพยาบาล ร้านอาหาร
<p>मितิน</p>	<p>สถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ • แรงงานภาคเกษตรลดลง (วัยแรงงานออกไปทำงานนอกพื้นที่) 	<ul style="list-style-type: none"> • มีการรวมกลุ่มเกษตรกรบ้างแต่ยังไม่เข้มแข็ง • การบริหารจัดการกลุ่มยังพึ่งพาผู้นำหลัก 	<ul style="list-style-type: none"> • เกษตรกรยังไม่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง • ขาดทีมการตลาดประจำกลุ่ม

		<ul style="list-style-type: none"> • มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปลูกข้าว • การใช้เทคโนโลยียังจำกัดในบางราย 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบบัญชีและการจัดการยังไม่เป็นระบบดิจิทัล 	<ul style="list-style-type: none"> • ความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคยังจำกัด
ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> • ขาดแรงงานช่วงฤดูเพาะปลูก/เก็บเกี่ยว • ขาดทายาทเกษตรกร • ทักษะด้านดิจิทัลและการตลาดยังต่ำ • การถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่เป็นระบบ 	<ul style="list-style-type: none"> • การมีส่วนร่วมของสมาชิกไม่ต่อเนื่อง • ขาดผู้นำรุ่นใหม่ • ทักษะการบริหารจัดการและการตลาดยังจำกัด • ขาดแรงจูงใจในการรวมกลุ่มระยะยาว 	<ul style="list-style-type: none"> • ขาดทักษะการสื่อสารและสร้างแบรนด์ • ไม่สามารถต่อรองราคาเองได้ • ขาดเครือข่ายตลาดระยะยาว 	
แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> • พัฒนา Smart Farmer / Young Smart Farmer • อบรมการใช้แอป DOAE Farmbook และการตลาดออนไลน์ • ส่งเสริมการใช้เครื่องจักร/ไตรนต์แทนแรงงาน • จัดตั้งแปลงเรียนรู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกลุ่ม • ใช้ระบบบัญชีดิจิทัล/แอปบริหารกลุ่ม • สร้างแรงจูงใจผ่านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม • ดึงเยาวชนเข้ามา มีบทบาทในวิสาหกิจชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • อบรมการสร้างแบรนด์และ Storytelling สินค้า • พัฒนาทีมการตลาดออนไลน์ระดับตำบล • ใช้ Facebook Page / TikTok / Line • สร้างเครือข่ายตลาดกับโรงเรียน โรงพยาบาล ร้านอาหาร 	

มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> • ปลุกข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และพันธุ์พื้นเมือง • คุณภาพผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ • มีการคัดเลือกพันธุ์ แต่ยังไม่สม่ำเสมอทุกแปลง • บางรายเริ่มทำตามมาตรฐาน GAP 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนใหญ่จำหน่ายเป็นข้าวเปลือก • มีการสีข้าวในโรงสีเอกชน • การบรรจุภัณฑ์ยังไม่เป็นเอกลักษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ข้าวยังเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity) • ไม่มีแบรนด์ “ข้าวโคกสะอาด” อย่างชัดเจน • การสื่อสารคุณค่าผลิตภัณฑ์ยังจำกัด
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> • คุณภาพเมล็ดไม่สม่ำเสมอ • ความชื้นเกินมาตรฐานบางช่วง • ขาดมาตรฐานรับรองครบทุกแปลง • ยังไม่มีจุดขายด้านอัตลักษณ์สินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม • บรรจุภัณฑ์ไม่โดดเด่น • ขาดการแปรรูปเชิงพาณิชย์ • ไม่สามารถควบคุมคุณภาพหลังสีข้าวได้เอง 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่สามารถตั้งราคาพรีเมียมได้ • ขาดความแตกต่างจากข้าวทั่วไปในตลาด • ผู้บริโภคไม่รู้จักแหล่งที่มา
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> • ควบคุมคุณภาพตั้งแต่พันธุ์และกระบวนการผลิต • ส่งเสริมการขอรับรอง GAP / Organic • ใช้เครื่องวัดความชื้นก่อนจำหน่าย • พัฒนา Story สินค้า เช่น ข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> • แปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง ข้าวกล้อง ข้าวอินทรีย์ • ออกแบบบรรจุภัณฑ์พร้อมโลโก้ ตี๋ • ติด QR Code แสดงแหล่งผลิต/ตรวจสอบย้อนกลับ • พัฒนาโรงสีชุมชนหรือจ้างสี 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างแบรนด์ประจำตำบล • ทำการตลาดเชิงเรื่องราว (Storytelling) • เจาะตลาดสุขภาพ / ตลาดข้าวอินทรีย์ • ใช้ช่องทางออนไลน์เพิ่ม

		ปลอดภัย ชาว ชุมชนลุ่มน้ำชี	แบบควบคุม คุณภาพ	การเข้าถึง ผู้บริโภค
--	--	-------------------------------	---------------------	-------------------------

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการส่งเสริมการปลูกถั่วลิสงหลังนาเพื่อเพิ่มรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่ม ตำบลโคกสะอาด อำเภอฆ้องชัย
๒. ชื่อแผนงาน	แผนพัฒนาและยกระดับสินค้าเกษตรมูลค่าสูงระดับตำบล
๓. แนวทางการพัฒนา	ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาเพื่อลดความเสี่ยงจากการทำนาเพียงอย่างเดียว เพิ่มรายได้ต่อไร่ และพัฒนาการรวมกลุ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
๔. หลักการและเหตุผล	พื้นที่ตำบลโคกสะอาดมีการทำนาเป็นหลัก หลังฤดูเก็บเกี่ยวมีพื้นที่ว่างจำนวนมาก การส่งเสริมปลูกถั่วลิสงซึ่งเป็นพืชใช้น้ำน้อย อายุสั้น และตลาดมีความต้องการสูง จะช่วยเพิ่มรายได้ ลดความเสี่ยงด้านราคา และปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชตระกูลถั่ว
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> เพิ่มรายได้เกษตรกรหลังฤดูทำนา ส่งเสริมการใช้พื้นที่ว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนาการรวมกลุ่มและการตลาดถั่วลิสง ลดต้นทุนการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิต
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> เกษตรกรเข้าร่วมไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย พื้นที่ปลูกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒๕๐ กก./ไร่ รายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐
๗. พื้นที่เป้าหมาย	หมู่ที่ ๑ - ๑๒ ตำบลโคกสะอาด อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
๘. กิจกรรมหลัก	<ol style="list-style-type: none"> อบรมให้ความรู้การปลูกถั่วลิสงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์คุณภาพ จัดทำแปลงสาธิต ติดตามให้คำปรึกษาในแปลง เชื่อมโยงตลาดและพัฒนาการแปรรูปเบื้องต้น
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอฆ้องชัย ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสะอาด และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ระยะเวลา ๖ เดือน (หลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว)
๑๑. งบประมาณ	งบประมาณประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท <ul style="list-style-type: none"> • ค่าฝึกอบรม • ค่าวัสดุการเกษตร/เมล็ดพันธุ์ • ค่าจัดทำแปลงสาธิต • ค่าติดตามประเมินผล
๑๒. ผลผลิต (Output)	<ul style="list-style-type: none"> • เกษตรกรมีความรู้ในการปลูกถั่วลิสง • มีพื้นที่ปลูกถั่วลิสงเพิ่มขึ้น • เกิดกลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบล
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	<ul style="list-style-type: none"> • รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น • ลดพื้นที่ว่างหลังนา • เกิดสินค้าใหม่ของตำบล • เสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านอาชีพ

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่งงบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมการปลูกถั่วลิสงหลังนาเพิ่มรายได้ 	<ul style="list-style-type: none"> งบประมาณสนับสนุน ๑๕๐,๐๐๐ บาท เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงคุณภาพ วิทยากร/เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อุปกรณ์การเกษตรและแปลงสาธิต กลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> อบรมให้ความรู้การปลูกถั่วลิสงตามหลักวิชาการ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ จัดทำแปลงสาธิต ๕ แปลง ติดตามให้คำปรึกษา ประสานเชื่อมโยงตลาดรับซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> เกษตรกรเข้าร่วมไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย พื้นที่ปลูกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒๕๐ กก./ไร่ เกิดกลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสงระดับตำบล 	<ul style="list-style-type: none"> เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ลดพื้นที่ว่างหลังฤดูทำนา เกิดการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรมีความรู้และทักษะการผลิตเพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ชุมชนมีรายได้เสริมที่มั่นคง ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยว เกิดสินค้าอัตลักษณ์ของตำบล เสริมความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก 	<ul style="list-style-type: none"> งบกรมส่งเสริมการเกษตร งบองค์การบริหารส่วนตำบล การสมทบจากกลุ่มเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> ปีงบประมาณ ๒๕๖๙

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง.๒๕๖๙. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภออ้อชัย จังหวัดกาฬสินธุ์.กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน.๒๕๖๙. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภออ้อชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมปศุสัตว์.๒๕๖๙. สำนักงานปศุสัตว์อำเภออ้อชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมอุตุวิทยามหาวิทยาลัย.๒๕๖๙ รายงานสภาพอากาศ แหล่งที่มา : <https://www.tmd.go.th/province.php?id=๒๘>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ข้อมูลชุดดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. ระดับความเหมาะสมของพื้นที่ (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมชลประทาน. ข้อมูลโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๖๙. ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร